

Miljöpåverkan från planerad täktverksamhet på fastigheten Klinte Klintebys 1:4 i Gotlands kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att den av SMA Mineral AB planerade täktverksamheten inom fastigheten Klinte Klintebys 1:4 i Gotlands kommun ska antas medföra betydande miljöpåverkan.

Beskrivning av ärendet

SMA mineral AB (bolaget) planerar att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken för befintlig och utökad täktverksamhet, samt därtill kopplad vattenverksamhet inom fastigheten Klinte Klintebys 1:4 i Gotlands kommun.

Samråd har genomförts med länsstyrelsen genom skriftväxling och vid möte i oktober 2017. Den 27 december 2017 lämnade bolaget in samrådsredogörelse till länsstyrelsen.

Under samrådet har länsstyrelsen och bolaget kommit överens om att länsstyrelsen, efter att ha fått del av bolagets samrådsredogörelse, ska fatta beslut i frågan om betydande miljöpåverkan samt lämna synpunkter på den fortsatta samrådsprocessen, miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och den planerade tillståndsprövningen i övrigt. Länsstyrelsens synpunkter redovisas nedan efter skälen för beslutet i frågan om betydande miljöpåverkan. Med anledning av det nya 6 kap. miljöbalken och den nya miljöbedömningsförordningen (2017:966) som trädde i kraft den 1 januari 2018 har bolaget och länsstyrelsen också fört diskussioner om vilka regler som ska tillämpas för samrådet.

Länsstyrelsens bedömning i frågan om betydande miljöpåverkan

Vilka bestämmelser ska tillämpas?

Av övergångsbestämmelserna till det nya 6 kap. miljöbalken framgår att bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2018 och att äldre föreskrifter fortfarande gäller i fråga om samråd som har skett före ikraftträdandet. Motsvarande övergångsbestämmelser finns också i miljöbedömningsförordningen där det anges att den upphävda förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar ska tillämpas i fråga om samråd som har skett före

ikraftträdandet. Avgörande för frågan om vilka bestämmelser som ska tillämpas blir alltså om samrådet ska anses ha skett före den 1 januari 2018. En central fråga i sammanhanget är då vad samrådet omfattar.

Vid tidpunkten då bolaget inledde samrådet gällde de äldre bestämmelserna. De äldre bestämmelserna gällde också fram till och med det datum då bolaget gav in sin redogörelse för samrådet till länsstyrelsen. Av 6 kap. 5 § miljöbalken i dess lydelse före den 1 januari 2018 framgår att länsstyrelsen i vissa fall ska pröva frågan om verksamheten kan antas medföra en betydande miljöpåverkan under samrådet. Bestämmelsen måste tolkas så att även länsstyrelsens ställningstagande i frågan om betydande miljöpåverkan är en del av samrådet.

I den lydelse 6 kap. miljöbalken har från den 1 januari 2018 kan en annan tolkning göras. Samrådet ska enligt dessa bestämmelser ske i två på varandra följande steg, undersökningssamråd och avgränsningssamråd. I undersökningssamrådet ska verksamhetsutövaren samråda med bl.a. länsstyrelsen i frågan om betydande miljöpåverkan och i fråga om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning, se 6 kap. 24 § miljöbalken. Enligt 25 § i samma kapitel ska den som avser att bedriva verksamheten lämna samrådsredogörelse till länsstyrelsen när undersökningssamrådet är avslutat. Länsstyrelsen gör bedömningen att bestämmelsen ger utrymme för tolkningen att länsstyrelsens ställningstagande i frågan om betydande miljöpåverkan inte utgör en del av själva samrådet.

Enligt övergångsbestämmelserna ska de äldre bestämmelserna tillämpas på samråd som har skett före den 1 januari 2018. Så som de nya bestämmelserna är utformade finns utrymme för att tolka bestämmelserna så att samrådet ska anses ha skett under 2017. En sådan tolkning blir också ändamålsenlig, eftersom innehållet i de nya bestämmelserna inte var känt vid tidpunkten för bland annat de möten som ingick i bolagets samråd. Länsstyrelsen gör därför bedömningen att de äldre bestämmelserna ska tillämpas på samrådet. För den efterföljande processen, det vill säga upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningen och prövningen av ansökan, gör länsstyrelsen bedömningen att de nya reglerna ska tillämpas vilket länsstyrelsen kommer att återkomma till i de synpunkter som lämnas.

Ska verksamheten antas medföra betydande miljöpåverkan?

Enligt 6 kap. 5 § miljöbalken i dess lydelse före 1 januari 2018 ska länsstyrelsen pröva om en verksamhet ska antas medföra betydande miljöpåverkan. Prövning ska dock inte ske om det är fråga om en sådan verksamhet som till följd av föreskrifter ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Den planerade verksamheten avser bl.a. utökning av befintlig täktverksamhet. Täktverksamheten efter utökning innefattar brytning av kalksten av sådan omfattning att verksamheten omfattas av tillståndsplikt enligt 9 kap. 6 § miljöbalken och 4 kap. 2 § miljöprövningsförordningen (2013:251), verksamhetskod 10.11. Sådan verksamhet finns upptagen bland de verksamheter

som alltid ska antas medföra betydande miljöpåverkan i 3 § första stycket 1 förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, MKB-förordningen. Av 3 § sista stycket MKB-förordningen framgår att länsstyrelsen i fråga om ändring av sådan verksamhet ska besluta om verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Verksamheten omfattar också tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

Länsstyrelsen gör bedömningen att den planerade verksamheten redan på grund av dess omfattning kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Länsstyrelsens beslut i frågan om betydande miljöpåverkan får enligt 6 kap. 5 § miljöbalken i dess lydelse före 1 januari 2018 inte överklagas särskilt.

Länsstyrelsens synpunkter på den fortsatta samrådsprocessen, miljökonsekvensbeskrivningen och den framtida tillståndsprocessen i övrigt

Utgångspunkten för länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen kommer i det följande att redogöra för vad länsstyrelsen, utifrån det underlag som hittills presenterats av bolaget, särskilt har uppmärksammat och därför vill påtala i fråga om underlaget för en framtida tillståndsprövning enligt miljöbalken. Som anförts ovan är länsstyrelsens uppfattning att miljökonsekvensbeskrivningen ska uppfylla de krav som gäller enligt 6 kap. i dess lydelse från den 1 januari 2018 samt den från samma tid gällande miljöbedömningsförordningen. Länsstyrelsens synpunkter vad avser miljökonsekvensbeskrivningen och den kommande tillståndsprövningen kommer därför att utgå från dessa bestämmelser.

Samråd med ytterligare myndigheter, allmänhet och organisationer

Av länsstyrelsens bedömningar i frågan om miljöpåverkan följer att bolaget utöver enskilda särskilt berörda och länsstyrelsen även ska samråda med övriga statliga myndigheter, Region Gotland samt den allmänhet och de organisationer som kan antas bli berörda.

Länsstyrelsen bedömer att samråd bör ske med Försvarsmakten, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning (SGU), SMHI, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Skogsstyrelsen, de verksamhetsutövare som bedriver verksamhet inom påverkansområdet för den planerade verksamheten, Gotlands Botaniska Förening, Gotlands Ornitologiska Förening, Naturskyddsföreningen Gotland, Gotlands Entomologiska Förening, Sportfiskarna, berörda vattenråd (se <http://www.vattenorganisationer.se/gotland/> för förteckning av de gotländska vattenråden), en vidare krets av närboende kring det planerade verksamhetsområdet samt organisationer knutna till Klintehamn. Bland de

organisationer samråd bör ske med ingår bland andra föreningarna Klintetraktens framtid och Föreningen Klintebergets framtid. Bland verksamhetsutövare som bedriver verksamhet inom påverkansområdet kan till exempel livsmedelsproducenten Foodmark AB nämnas, som bedriver verksamhet i närområdet under namnet Rydbergs.

Tidsram för tillståndsprocessen

Utifrån de uppgifter bolaget lämnat under samrådsprocessen har länsstyrelsen uppfattat att bolaget har för avsikt att ge in ansökan till mark- och miljödomstolen under våren 2018 och därefter vid behov komplettera miljökonsekvensbeskrivningen med de utredningar som behöver färdigställas efter att ansökan getts in.

Länsstyrelsen ska enligt 6 kap. 5 § miljöbalken under samrådet verka för att miljökonsekvensbeskrivningen får den inriktning och omfattning som behövs för tillståndsprövningen. Länsstyrelsen gör bedömningen att de utredningar som behöver genomföras inom ramen för miljökonsekvensbeskrivningen är omfattande. Länsstyrelsen ifrågasätter därför om en miljökonsekvensbeskrivning som i tillräcklig mån belyser verksamhetens konsekvenser kommer att kunna tas fram inom den angivna tidsperioden. Utredningar behöver göras som tar hänsyn till och redovisar den stora årstids- och mellanårsvariation som råder vad gäller t.ex. hydrologi och naturmiljöförutsättningar inom och kring det planerade verksamhetsområdet. Delar av utredningarna kan enbart utföras under vissa månader av ett kalenderår. Miljökonsekvensbeskrivningen ska enligt 22 kap. 1 § första stycket 3 miljöbalken ingå som en del i ansökan om tillstånd. Det kan finnas möjligheter att komplettera miljökonsekvensbeskrivningen sedan ansökan getts in. Länsstyrelsen finner dock att de kompletteringar som kan behövas i det här fallet riskerar bli så stora att ansökan istället kan komma att avvisas av prövningsmyndigheten. Länsstyrelsen bedömer att sådana oklarheter kring förutsättningarna för den planerade verksamheten riskerar att påtagligt komplicera och försena den samlade tillståndsprocessen.

Miljökonsekvensbeskrivningens innehåll

Utifrån vad som anges i bolagets samrådsunderlag och vad som i övrigt framkommit under samrådet bedömer länsstyrelsen att miljökonsekvensbeskrivningen särskilt behöver innehålla följande redovisningar.

Övergripande frågor

- Redogörelse för vad som enligt bolagets uppfattning utgör ett nollalternativ till den ansökta verksamheten.
- Möjliga alternativ för inriktning och utformning av den planerade verksamheten. Utöver en diskussion kring täktverksamhetens lokalisering bör också alternativ för lokalisering av delar av verksamheten samt alternativa och kompletterande skyddsåtgärder för verksamhetens olika delar redovisas. Redovisning behöver därmed även omfatta jämförande

beskrivning av alternativ samt kostnader för genomförandet av de olika beskrivna åtgärderna. Alternativredovisningen bör också innehålla en redogörelse för vilka avväganden som gjorts i fråga om intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön med hänsyn till exempelvis buller, vibration och trafiksäkerhetsfrågor (se vidare under rubrikerna Buller, Vibrationer och Trafiksäkerhet). Slutligen bör alternativredovisningen också innehålla uppgift kring om det enligt bolagets uppfattning finns alternativa sätt att nå samma syfte och vad de i så fall är.

- Flertalet närboende har framfört synpunkter gällande oro för att deras levnadsförhållanden och livsmiljö ska påverkas negativt om den planerade verksamheten kommer till stånd. Bland annat framförs oro för trafikolyckor och negativ påverkan på dricksvatten. Oron påverkar deras psykiska hälsa negativt i form av exempelvis sömnsvårigheter. Länsstyrelsen vill med anledning av det särskilt lyfta att även risk för psykisk ohälsa ska beaktas vid bedömning av vilka begränsningar av verksamheten, skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa (se bl.a. 9 kap. 3 § miljöbalken, prop. 1997/98:45, Del 2 s. 109 och MÖD 2004:63).
- En redogörelse för vilka andra tillstånd som är nödvändiga för att bedriva verksamheten på det sätt som beskrivs samt en bedömning av möjligheten att erhålla dessa tillstånd, exempelvis tillstånd att använda Klintehamns hamn för utlastning samt tillstånd till eventuell flytt av luftledning.
- Med anledning av införandet av miljöbedömningsförordningen vill länsstyrelsen särskilt påtala kraven i 19 § om bland annat redogörelse för underlag och metoder samt osäkerheter och brister i dessa samt uppgifter om hur kravet på sakkunskap uppfylls.

Brytning och efterhandling

- Jämförande utredning av alternativa sätt att transportera stenmaterialet från brottet till utskeppningshamnen. Utredningen behöver innehålla en jämförande redovisning av uppgifter om förväntade miljöeffekter i form av energiåtgång, buller, damning och eventuellt grumling av ytvatten för respektive alternativ, samt effekterna av eventuella följdförändringar av nuvarande utformning av verksamheten såsom t.ex. ändringar av plats och former för krossningen av stenmaterialet till följd av förändringar av transporterna.
- Fördjupning av redovisning av bolagets planer för efterbehandling av brytningsområdena. Redovisningen behöver bl.a. innehålla uppgifter om förväntade framtida miljöförutsättningar i täktområdet vad avser t.ex. förändrade ytvattennivåer och variation av salthalter över tid, hur de kommunala grundvattentäkterna påverkas, beskrivning av konkreta efterbehandlingsåtgärder med preliminär tidsplan för åtgärdernas genomförande. I utredningen bör hänsyn tas till förväntade behov av

klimateanpassning av själva täktverksamheten och även när efterbehandling av området planeras, t.ex. att ta höjd för ökade nederbörds mängder och en längre torrperiod som, enligt klimatscenarier från SMHI, förväntas för Gotland.

Verksamhetsbuller

- Av det hittills presenterade underlaget framgår att bolaget tagit hänsyn till verksamhetsbuller men att beräknade ekvivalenta ljudnivåer endast beräknats med bullerreducerande åtgärder. Presenterade resultat visar också enbart beräkningar av verksamhetsbuller från det södra brottet, resultat för det norra brottet saknas helt liksom resultat för det fullt utvecklade brottet. Underlaget behöver förtydligas om i vilket skede av brytningsperioden beräknade bullernivåer är tillämpliga, valda beräkningspunkter och resultat i varje separat punkt. För att möjliggöra tolkning av kartmaterialet som visar bullerutbredning behöver detta kompletteras med tydligare underlagskarta.
- Redogörelse för i vilken omfattning bolaget anser att trafikbuller med anledning av transporter till och från verksamheten utgör följdverksamhet till bolagets verksamhet. Av redogörelsen bör framgå vilka avväganden som gjorts med beaktande av transportvägar, transporternas karaktär och omfattning, var transporterna befinner sig i förhållande till anläggningen, vilka olägenheter som uppstår till följd av transporterna samt olägenheterna från transporterna satta i relation till olägenheterna från övrig trafik och verksamhet. Utredningen bör, utöver att redovisa vad som enligt bolaget utgör följdverksamhet också innehålla en redogörelse för verksamhetens miljöeffekter i form av trafikbullerutbredning i stort, med beaktande av bland annat bostadsfastigheter och påverkan på värdefulla natur- och kulturmiljöer (bland annat rekreativområdet Klinteberget) längs planerade transportvägar. I sammanhanget vill länsstyrelsen särskilt påtala att den utpekade vägsträckan är av varierande bredd och utformning, ca 6,5 till 9,5 meter vägbredd. Befintlig bebyggelses närhet till väggkant kan medföra svårigheter vid genomförande av bullerreducerande åtgärder avseende buller från väg på delar av sträckan.

Vibrationer

- Utredning av vilka möjligheter som finns att begränsa störningar i form av markvibrationer och luftstöt vågor för kringboende vid sprängning.
- Utredning avseende vibrationers påverkan på kringliggande bebyggelse och natur- och kulturvärden. Utredningen bör särskilt belysa eventuell påverkan på den närliggande medeltida kyrkomiljön i Klinte (se också under rubriken Kulturmiljö nedan), annan närliggande bebyggelse samt det som riksintresse för kulturmiljövård utpekade området Gotlands medeltida kyrkomiljöer, beteckning I 59 (Riksantikvarieämbetets beslut RAÄ 1997-08-18, uppdaterat 2013-09-11 Riksintressen för kulturmiljövården – Gotlands län).

Vattenhushållning och påverkan på grund- och ytvatten

- Redogörelse för vattenverksamhetens fördelar från allmän och enskild synpunkt i förhållande till kostnader, skador och olägenheter av verksamheten. Utgångspunkten för redogörelsen bör vara verksamhetens påverkan ur ett långsiktigt och brett perspektiv med hänsyn till bl.a. grundvattenförsörjningen.
- Utredning av riskerna för påverkan på gällande miljökvalitetsnormer för kvantitativ och kemisk status för eventuella berörda grundvattenförekomster samt för ekologisk och kemisk status för ytvattenförekomster. Utredningen måste innehålla en beskrivning av hur verksamheten påverkar relevanta kvalitetsfaktorer. Det ska även framgå hur det ska säkerställas att grund- och ytvattenförekomsterna inte kommer att påverkas negativt. Eftersom vattenhanteringen är generellt beskriven i samrådsunderlaget kan länsstyrelsen inte lämna någon vägledning kring vilka vattenförekomster som enligt länsstyrelsens uppfattning kan vara relevanta att beskriva.
- Utredning om vilken påverkan, kvalitativ och kvantitativ, som en utökad täkt får på grundvattenförhållandena i området.
- Sveriges geologiska undersökningar har angivit förekomst av topografiskt urskiljbara och VLF indikerade lineament i nord-sydlig respektive nordöst-sydvästlig riktning. De VLF mätningar som gjorts på marken av bolaget har inte kunnat verifiera dessa. I vissa brunnar i området har dock stora fluktuationer mellan låg och högvatten påvisats, ett resonemang om fluktuationers eventuella inverkan på VLF undersökta platser bör förtydligas samt om den anomali identifierad av SGU kan uteslutas utifrån de undersökningar som gjorts av bolaget. Genom VLF- mätningarna har områden i södra och sydvästra delen av fastigheten identifierats som områden med högre vattengenomsläpplighet, området ligger relativt nära Stormyr och inom samma avrinningsområde. Vilka konsekvenser detta kan komma att ha för vattenflödena till brytområdet och påverkan på Stormyr behöver framgå av utredningen.
- I undersökningen förmodas att grundvattnets flödesriktning är densamma som den topografiska avrinningen. Generellt sett kan detta stämma men i ett sprucket kalkberg är dessa flöden inte alltid fullt ut sammanfallande. Grundvattnets flödesriktning behöver kartläggas.
- I utredningen bedöms influensområdet till 100 meter, hur denna siffra beräknats framgår inte och behöver förtydligas.
- Redogörelse för påverkan på enskilda brunnar. På Gotland finns enskilda brunnar som inte är borrhålls djupa och ändå har en påverkan av relik saltvatten. Enligt det utdrag ur SGU:s brunnsarkiv som bifogats den geohydrologiska undersökningen framgår att klorid har påträffats i brunnar med en grundvattenyta på 20 samt 26 meter över havet. Normalt redovisas inte salthalt i SGU:s brunnsarkiv varför det kan förekomma på fler platser.

Kemiska analyser för de borrhål som gjorts inom brytområdet har inte redovisats såhär långt i utredningsmaterialet. I handlingarna framgår att bolaget bedömer att ingen påverkan på enskilda brunnar kommer att ske, detta resonemang behöver utvecklas vidare.

- Redogörelse för påverkan på kommunala täkter. Dricksvattenresurserna på Gotland har under de senaste åren varit knappa varför befintliga och nya vattenresurser är viktiga. Det planerade brytningsområdet ligger mitt emellan två kommunala vattenskyddsområden. Föreskrifterna med tillhörande kartor är relativt gamla och kan komma att ses över av Region Gotland. Justering av gränsdragningar för skyddsområde kan bli aktuellt vid revidering. För att eventuella intressekonflikter ska undvikas är det viktigt att säkerställa att verksamheten i täktområdet inte kommer att påverka de kommunala täkterna. Brytning planeras även inom samma delavrinningsområde som de kommunala täkterna, vad detta innebär för de kommunala täkterna bör analyseras ytterligare.
- Vägen som avses användas för transport av utbrutet material går genom vattenskyddsområde för Klinte Mölnor vattentäkt. Skyddsåtgärder är av betydande vikt, särskilt mot bakgrund av den vattensituation som råder på Gotland.
- Dammen som föreslås som reservoar för vatten beskrivs som 100*200 m med ett djup på 7,5 m. I området för den planerade dammen framgår att grundvattennivåerna är några meter under markytan. Vidare framgår att det vatten som pumpas dit kommer ha förhöjda halter av bland annat kväve i form av nitrat samt sulfat, rester från sprängning. Dammens utformning och eventuella påverkan på grundvattnet i området behöver förtydligas.
- Om dammen blir full planeras vattnet att pumpas till skogsmark eller anlagd våtmark. Mer i detalj hur återföringen av vatten kommer att ske samt konsekvenser av denna framgår inte av den presenterade utredningen och behöver utvecklas.
- Dammen kan fungera som en buffert för omhändertagande av vatten. Det kan dock förmodas att allt vatten inte fortlöpande kommer att behövas i bevattningssyfte varför ett parallellt system för omhändertagande av vatten ska utredas och behov av rening utvärderas. Det vatten som återförs får inte leda till försämrad status i recipienten. Analys om påverkan på miljö kvalitetsnormerna behöver föras utifrån de vattenförekomster som berörs. En målsättning med vattenhanteringen ska vara att inget vatten leds till direkt avrinning mot östersjön.
- Det argumenteras för att den successiva efterbehandlingen kommer att minska påverkan på grundvattennivåerna i området, resonemanget bör utvecklas och inkludera hur länshållning i brytområdet kan påverka grundvattenbildning i efterbehandlingsområdena.

Naturmiljöpåverkan och artskydd

- Allmän redovisning av hur den planerade verksamheten påverkar naturlandskapet och den gröna infrastrukturen i stort med uppgifter om vilka naturtyper enligt art- och habitatdirektivets bilaga 1 såväl inom som utanför bolagets täktområde som kan komma att påverkas. Redovisningen ska innehålla uppgifter om utbredning och omfattning av förekommande naturtyper förtecknade enligt den terminologi som används i art- och habitatdirektivet. Bolaget behöver redovisa hur en eventuell påverkan på dessa naturtyper kan påverka möjligheten att uppnå gynnsam bevarandestatus för dessa naturtyper, förslag till möjligheter till hur sådan påverkan kan undvikas eller minimeras, samt möjligheter till kompensationsåtgärder för påverkan som inte bedöms kunna undvikas.
- Artdatabanken använder begreppet naturvårdsarter som samlingsterm för arter som är extra skyddsvärda. Begreppet omfattar bl.a. typiska arter, rödlistade arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter. Typiska arter är arter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos aktuell naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Länsstyrelsen bedömer att en utredning av förekomsten av naturvårdsarter inom och kring det planerade verksamhetsområdet kan vara till hjälp i arbetet med att värdera områdets naturvärden för att den planerade verksamheten ska kunna utformas på ett sätt som skyddar och bevarar natur och för att bedöma var en exploatering ger minst skada. Redovisningen av naturvårdsarter bör innehålla en uppräkningslista av förekommande arter med uppgift om deras utbredning i området, uppgifter om hur de olika arterna kan komma att påverkas av den planerade verksamheten, förslag till hur sådan påverkan kan minimeras, samt möjligheter till kompensationsåtgärder för påverkan som inte kan undvikas.
- Redovisning av de arter som omfattas av skydd enligt artskyddsförordningen och som kan komma att påverkas av den planerade verksamheten. Bedömningar av hur de berörda arternas bevarandestatus, såväl lokalt som regionalt, kan påverkas av verksamheten ska göras. Det behöver också redovisas vilka eventuella skyddsåtgärder som kan utföras samt eventuella kompensationsåtgärder om skada inte bedöms kunna undvikas inför eventuell prövning av artskyddsdispens.
- En utredning av de yt- och grundvattenflöden som kommer att beröras av täktverksamheten och som kommer att påverka naturmiljön utanför täktområdet. Länsstyrelsen menar att den utredning som gjorts inför bolagets samråd inte är av tillräcklig kvalitet. Enligt länsstyrelsen finns det t.ex. ytvattenflöden ut från områdets norra kant som inte redovisats. Länsstyrelsen vill uppmärksamma bolaget på att våtmarken Stormyr vid högvatten har en vattenyta som täcker hela våtmarksområdet. Om bolaget avser hålla fast vid sin modell om att Stormyr kan delas upp i två separata våtmarker med separata tillrinningsområden bör detta motiveras mer grundligt. Det bör också redovisas alternativa utformningar för att undvika påverkan på tillrinningsområdet till Stormyr.

- Bolaget bör utreda och beskriva vilka recipienter som kommer att påverkas av täktens länshållningsvatten. I beskrivningen bör ingå hur recipienterna kommer att påverkas, dels av större vattenmängder och dels av länshållningsvattnets innehåll av kväverika sprängämnesrester. Bolaget bör redovisa olika alternativ för behandling av länshållningsvatten.
- I befintliga täkter finns berggrundsblottningar som utgör riksintresse för naturvården p.g.a. sitt värde som referenslokaler för sedimentär berggrundsstratigrafi. Bolaget behöver redovisa om och hur riksintresset kan komma att påverkas av planerad täktverksamhet samt alternativa lösningar för att undvika eventuell påverkan.

Kulturmiljö

- I miljökonsekvensbeskrivningen bör effekterna på kulturmiljön i ett brett perspektiv beskrivas. Kulturmiljö omfattar inte bara fornlämningar utan kan omfatta många olika värden: arkeologiska lämningar, platser med tradition eller som på annat sätt är kulturhistoriskt värdefulla, spår av historiskt markutnyttjande, förekomst av kulturnamn med mera. En utredning bör ta ställning till om det finns risk för att vibrationer över tid kan påverka kulturhistoriskt värdefulla byggnader i närområdet; exempelvis den medeltida kyrkobyggnaden i Klinte. Utredningen bör omfatta de fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar som återfinns inom det planerade verksamhetsområdet och bör beakta att kulturmiljön omfattas av en brytzon mellan olika kulturlandskap som speglar historisk markanvändning och även dagens fornlämningsbild.
- Fornlämningar omfattas av ett fornlämningsområde som varierar från fall till fall, jmf. 2 kap. 2 § kulturmiljölagen (1988:950). Om inventering av fornlämningar görs bör därför även området direkt utanför det planerade verksamhetsområdet inkluderas.
- Det av bolaget redovisade underlaget gällande kulturmiljö visar endast lämningar registrerade i Riksantikvarieämbetets nationella register för fornlämningar (FMIS). Länsstyrelsen vill påtala att FMIS visar information om fornlämning och övrig kulturhistorisk lämning, och inte så mycket andra kulturmiljövärden. Informationen som finns tillgänglig via e-tjänsten *Fornsök* har inte heller kvalitetssäkrats i någon omfattning sedan ändring i kulturmiljölagen 2014. Då infördes bland annat ett ålderskriterium vid bedömning av vad som är fornlämning. Utredningen bör därför kompletteras i dessa avseenden.

Förslag på övervakning och kontroll av verksamheten

- Förslag till övervakning och kontroll av verksamheten för bolagets samlade täkt- och vattenverksamhet. Förslaget ska utöver den miljöfarliga verksamhetens sedvanliga påverkan i form av bl.a. buller, vibrationer, luftstöt vågor och damning även följa upp den samlade verksamhetens påverkan på berörda grund- och ytvatten. Vad avser risker för grundvattenpåverkan ska bl.a. kvalitativa och kvantitativa effekter på

enskilda brunnar och kommunala vattentäkter följas upp inklusive eventuella effekter utanför det bedömda influensområdet.

Övriga upplysningar

Krav på tillstånd enligt kulturmiljölagen

Markingrepp i eller invid en fornlämning kräver tillstånd enligt kulturmiljölagen. Ansökan om tillstånd för sådana ingrepp görs till länsstyrelsen. För arbetsföretag som tar större markområde i anspråk behöver ansökan också göras så att länsstyrelsen kan begära arkeologisk utredning enligt 2 kap. 11 § kulturmiljölagen. Länsstyrelsen har möjlighet att begära arkeologisk utredning enligt 2 kap. 11 § kulturmiljölagen för att ta reda på om fornlämning berörs av ett arbetsföretag. När ett större markområde tas i anspråk ska kostnaden betalas av företagaren. Resultaten av en arkeologisk utredning syftar till att ta reda på om ytterligare fornlämningar än de registrerade finns inom området. Bolaget bör i god tid kontakta länsstyrelsen för samråd enligt 2 kap. 10 § kulturmiljölagen gällande fornlämningar i och i direkt anslutning till området. Länsstyrelsen vill i sammanhanget särskilt upplysa om att ett sådant tidigt samråd med länsstyrelsen kan innebära samordningsvinster eftersom den utredning länsstyrelsen kan komma att besluta om delvis kan innehålla utredningsmoment som behöver genomföras inom ramen för miljökonsekvensbeskrivningen.

Krav på tillstånd enligt väglagen

I underlaget utpekad transportsträcka omfattar allmän, statlig väg. Detta innebär att stor hänsyn krävs till trafiksäkerhet och prioritering av allmännyttig trafik. Av samrådsunderlaget framgår att bolaget avser hantera bullerreducerande åtgärder med direkt åverkan på länsvägen. Länsstyrelsen vill erinra om att åtgärder längs vägar kan kräva tillstånd från väghållningsmyndighet alternativt länsstyrelsen enligt 43 § väglagen (1971:948). Länsstyrelsen konstaterar i sammanhanget även att utpekad sträcka omfattas av förordnande enligt 47 § väglagen om avstånd mellan väg och bebyggelse. Enligt beslut av länsstyrelsen 1972, uppdaterat 2006, gäller ett avstånd om 20 meter mellan bebyggelse och länsväg. Länsstyrelsen vill i sammanhanget även erinra om att befintlig korsning mellan länsväg 141 och väg 562 idag är problematisk och olycksdrabbad. Av denna anledning har trafiksäkerhetshöjande åtgärder i form av vägräcke och staket uppförts som skydd för närliggande fastighet. Vid en ökning av tung trafik kan frågan om säkerhetsåtgärder behöva utredas närmare.

Eventuellt behov av ytterligare samråd

Om den planerade verksamheten avsevärt förändras under samrådsprocessen eller om det dröjer lång tid innan ansökningshandlingar lämnas in till prövningsmyndigheten kan det krävas ett nytt samråd. Oberoende av att samråd har ägt rum mellan bolaget och länsstyrelsen om ansökan och miljökonsekvensbeskrivningens innehåll, kan mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt som beslutar i tillståndsärendet begära kompletteringar om

domstolen anser att miljökonsekvensbeskrivningen inte uppfyller kraven i 6 och 22 kap. miljöbalken.

Vägledning

Nationell vägledning för den som ska upprätta en ansökan om bergtäkt och vattenuttag finns bland annat i checklistor som tagits fram av SGU:

- <http://www.sgu.se/samhallsplanering/bergmaterial-for-byggande/stod-vid-ansokan-om-grus--och-bergtakter/checklista-for-bergtakter/>
- <http://www.sgu.se/grundvatten/vattenskyddsomraden/remisser-till-sgu-om-grundvattentakter/>

De som deltagit i beslutet och yttrandet

Beslutet har fattats av enhetschef Karin Fager med miljöskyddshandläggare Marielle Sundström som föredragande. I den slutliga beredningen av ärendet har även enhetschef Anna-Lena Fritz, vattenhandläggare Markus Ekeröth, naturvårdshandläggare Henrik Johansson, kulturmiljöhandläggare Daniel Langhammer, samhällsplanerare Unni Karlsson och länsjurist Anna Lindberg deltagit.

Karin Fager

Marielle Sundström

Kopia

Tekniska nämnden i Region Gotland, registrator-tn@gotland.se
kristina.emilsson@ewen.se